

СВІТЛИЙ ПАМ'ЯТІ

педагога, науковця, поета

ІГОРА САДУКОВИЧА ПАНДУЛА

3 березня 2014 року пішов з життя видатний вчений, почесний геодезист Росії, кандидат технічних наук, доцент кафедри інженерної геодезії Національного мінерально-сировинного університету “Гірничий” м. Санкт-Петербурга Ігор Садукович Пандул. Побратим Львівської геодезичної школи, І.С. Пандул пішов з життя у розквіті таланту, повний енергії і творчих планів на майбутнє. Смерть забрала від нас високоосвічену, щиру і доброзичливу Людину, астрономогеодезиста-професіонала, талановитого науковця, вірного товариша і чуйного сім'янина. Лави наших фахівців втратили досвідченого Педагога, мандрівника-романтика, поета. Рідні і близькі, друзі і колеги, тисячі і тисячі його учнів у глибокому сумі і скорботі.

Ігор Садукович Пандул народився 10 вересня 1930 року на Уралі – у м. Лисьва Пермської області. Загальноосвітню школу закінчив у м. Новозибкові на Брянщині. Вищу освіту за спеціальністю “Астрономогеодезист” отримав у Московському інституті інженерів геодезії, аерофотознімання і картографії, захистивши диплом у 1955 році. Шлях до вершин геодезичної науки і педагогіки вищої школи був дуже непростим, адже початку викладацької діяльності І.С. Пандула у Гірничому університеті С.-Петербурга (1972 р.) передували 19 років напруженої праці у Якутському аерогеодезичному підприємстві. Любов і відданість Півночі – її неосяжним просторам і суворій величчю її первісної природи – бере початок у Північній Якутії, де весною 1953 р. Ігор Садукович розпочав трудову діяльність старшим техніком-топографом тресту “Арктикнафторозвідка”, де молодий астрономогеодезист виконував спостереження на пунктах триангуляції у Заполяр'ї – у межиріччі рік Лени і Оленька. 19 неперервних польових сезонів, з яких кожний – це випробування на міць і гарт, це подолання труднощів, розгадування тайгових таємниць і бездоганне виконання відповідальних виробничих завдань. Впродовж цих років І.С. Пандул послідовно пройшов шлях від пересічного виконавця-топографа до начальника геодезичної партії, головного інженера комплексної експедиції і керівника науково-дослідної лабораторії

Якутського АГП. Вагомим є його творчий внесок у справу картографування Крайньої Півночі.

Окрема сторінка життя Ігора Садуковича – керівництво і безпосередня його участь у створенні в горах Східної Якутії (гірська система Черського) унікальної геодезичної побудови – суцільної мережі триангуляції 1-го класу з лініями надвеликої довжини (1964–1965 рр.). Кліматичні умови району робіт дуже суворі – саме там розташований “поліус холоду” нашої планети. Створення цієї мережі вимагало від виконавців самовідданої праці, творчих та організаторських здібностей, потребувало наукового і практичного вирішення низки проблем, пов'язаних з високоточними кутовими вимірюваннями в умовах високогір'я. Ці дослідження стали фундаментом кандидатської дисертації аспіранта І.С. Пандула “Питання методики створення мереж триангуляції 1-го класу зі сторонами великої довжини”, яку він успішно захистив у 1969 р.

На початку 1972 р. Ігора Садуковича як провідного фахівця-астрономогеодезиста запрошують на викладацьку роботу до С.-Петербурзького гірничого університету на посаду доцента. Так розпочався його багатолітній педагогічний шлях. Доцент І.С. Пандул читає лекційні курси з вищої геодезії та астрономії, керує курсовим і дипломним проектуванням. Він не тільки досконало знає свої дисципліни, але й уміє пробудити у студентів інтерес до знань. У галузі геодезичної астрономії Ігор Садукович плідно досліджує методи азимутальних визначень стосовно розв'язку різноманітних інженерно-геодезичних задач. Дослідженню актуальних питань вищої геодезії присвячені його праці з вивчення атмосферної рефракції в умовах високогір'я, високоточного нівелювання та вивчення впливу електрооптичної рефракції на результати геодезичних вимірювань. І.С. Пандул опрацював метод прямого вимірювання значень бокової рефракції. Наукові результати цих фундаментальних досліджень він доповідав на міжнародних геодезичних конференціях і конгресах у Софії (1964, 1983 рр.) та в Будапешті (1970 р.). Багато уваги приділяв Ігор Садукович дослідженню стійкості нівелірних реперів в умовах багатолітньої мерзлоти. Ця робота завершилась розробкою конструкції терморепера, що

істотно вирізняється своєю стабільністю. Дослідження похибок високоточного нівелювання і сучасних вертикальних рухів земної кори сприяли розробленню методу нівелювання способом суміщення із застосуванням шашкових рейок. І.С. Пандул створив і впровадив у практику робіт конструкцію латероскопа, що створений у вигляді оптичної насадки на об'єктив теодоліта ОТ-02. Призначення цього приладу – дослідження динаміки горизонтальних і вертикальних тріщин, розташованих у недосяжних місцях. Він запропонував і впровадив у виробництво метод інтер'єрного знімання під час досліджень деформацій пам'ятників давньої архітектури. Останні роки життя були присвячені польовій апробації розробленого ним нового оригінального методу сумісного визначення азимута і широти за певними спостереженнями “невідомої” зірки з невідомими її координатами. Цей метод не потребує застосування хронометра та знання координат місця спостережень. За розроблення цього методу І.С. Пандул отримав патент РФ у 2013 р. Впродовж багатьох років Ігора Садуковича як провідного і досвідченого професіонала-геодезиста запрошували для виконання інженерно-геодезичних досліджень з метою реставрації та реконструкції відомих архітектурних пам'яток, які мають велике культурне та історичне значення.

Видавнича діяльність Ігора Садуковича заслуговує на окрему розмову. Допитливий інтелект, енциклопедичні знання, всебічна його обізнаність з питань геодезичної науки і її історії, помножені на великий виробничий досвід і неймовірну працездатність, створили значний науковий доробок. Він опублікував понад 120 наукових робіт, серед яких 5 монографій, низку методичних розробок для навчального процесу з геодезичної астрономії, прикладної та вищої геодезії. Тут необхідно згадати публіцистику І.С. Пандула – його просвітницьку діяльність: науково-популярні статті у періодиці С.-Петербурга, в яких автор доступно і цікаво писав на різні теми з питань історії, філософії, природи.

Ретельні дослідження І.С. Пандулом питань впливу бокової рефракції на результати високоточних кутових вимірювань започаткували його плідну наукову співпрацю з геодезистами Львівської школи рефракції, сприяли їхній міцній дружбі впродовж усього його життя. Ігор Садукович

неодноразово відвідував Львів як офіційний опонент на захистах дисертацій львівськими науковцями, і на запрошення до спільного активного відпочинку на теренах Українських Карпат. Тут можна пригадати взаємну приязнь, яка зародилася ще у роки студентської юності І.С. Пандула, коли він під час виробничої практики працював на геодезичних роботах у Прикарпатті під керівництвом молодих львівських інженерів-геодезистів. Дещо пізніше (кінець 1950-х – 1960-ті рр.), вже у Якутії Ігор Садукович пліч-о-пліч працював з випускниками геодезичного факультету Львівської політехніки. Це була справжня дружба, приязнь і щира взаємна повага геодезистів різних країн.

Робота на Півночі – в тундрі, тайзі, горах, на безмежних просторах необжитих важкодоступних територій – пробудила струни поезії в душі молодого інженера-геодезиста, мандрівника і філософа Ігора Садуковича Пандула. Лірика його ранньої поезії сповнена романтики польових буднів, пригод і подорожей, тонких спостережень картин Природи, дотепних філософських зауважень. Поезія зрілого автора вирізняється глибоким осмисленням суті життя, оцінкою подоланих шляхів і подій, філософськими роздумами про минуле та майбутнє Людства. Здобутки його поетичної творчості ще очікують на свого дослідника. Згадаймо тут лише найвідоміші у геодезичних колах вірші поета І. Пандула: “Моя профессия”, “Когда геологи идут...”, “Великолепен труд – живой и кропотливый...”, “Раньше шли мы в запорожцы...”, “Я не достиг вершин Парнаса...”, “Завещание Магеллана”, поема “Моя биография”. І наостанок наведемо заключні рядки його вірша “Моя профессия”:

*Если спросят меня о профессии,
расскажу, ничего не солгу –
беспокойная геодезия,
только я без неё не могу !*

Так, це правда: він без геодезії б не зміг, а як же ми – без нього ?...

**З великою вдячністю його друзі і колеги,
Редакційна колегія збірника наукових праць
“Геодезія, картографія та аерофотознімання”**